

New Orleans, Katrina og Deepwater Horizon

Av tannlege Nils Jacobsen

Jeg er sist i passkøen og immigrasjonsoffiseren på Newark har god tid til å forhøre seg om meg og mine reisepåplaner.

Hun underholder meg med venninnens implantater og er full av beundring for hva som er mulig å få til og full av skrekk for hvor mye det koster. Men i Norge får dere vel slikt gratis? ...

– New Orleans nå, sier du? Mardi Gras er jo over for lengst? Jeg prøver å fortelle at jeg har gode minner fra denne jazzspillende byen og at jeg nå er nysgjerrig på tilstanden etter orkanen Katrina og oljesølet fra Deepwater Horizon.

Hun ser litt undrende på meg, men ønsker meg lykke til. Det hjelper lite. Det ordinære flyet blir innstilt og det vesle erstatningsflyet ankommer ikke New Orleans før langt ut i svarte natten. Med humøret på lavmål surner jeg ytterligere ved et skilt utenfor Chateau Bourbon der prisen tilsynelatende bare er en tredel av det jeg hadde betalt. Først neste morgen skjønner jeg at det er tale om prisen for å parkere bilen og at hotellet ligger meget strategisk plassert i Det franske kvarter, like på hjørnet av Bourbon Street.

HISTORISK BAKGRUNN • De opprinnelig spanske koloniene i denne regionen ble i sin tid erobret av franskmennene og fikk navnet Louisiana etter Ludvig den fjortende. Napoleon hadde stor planer her, men så kom han i skvis for alle sine kriger i den gamle verden og solgte både Louisiana og svære landområder nordvestover til USA for

15 millioner dollar. «The Louisiana Purchase» (1803) er en milepel i amerikansk historie og bidro til at alt land vest for Mississippi ble amerikansk. New Orleans ligger nær utløpet av Mississippi og har den store, grunne brakkvannssjøen Lake Pontchartrain som nabo på den andre siden. Bare dikene mot elva og sjøen hindrer oversvømmelse. De er for øvrig nøye på hvordan navnet skal uttales her: det skal hete «N'awlins» med trykk på å-lyden, til tross for navnets franske opprinnelse.

DET FRANSKE KVARTER OG BOURBON STREET

• Chateau Bourbon er et godt utgangspunkt for å gjøre meg kjent i denne berømte og beryktede gaten. Det vrirler av barer og spisesteder og underholdningstilbud. Et sted står det en naken og velutstyrt brun dame og lokker folk inn, andre steder vifter servitørene med sine spisekart, mens de mest eksklusive stedene har kø. Det er lov å ta med seg drinken ut på gaten, og det gjør turistene med hörbar nytelse. Det er heller ikke mange gatemetere mellom jazzbandene, og perlekjedene hagler ned fra de berømte verandaene. Det hele blir til et øredøvenlede leven, og mer og mer utover kvelden.

Jeg er sulten og sluker en slafsete burger på McDonalds, nederst på den kulinariske rangstigen. Her treffer jeg på Richard, en hvit mann med den største trillebagen jeg har sett. Han er 59, sier han, og er brunbarket, ren og hvitkledd, med velstelt hestehale og villig til å fortelle meg om sitt liv når jeg spør. Jeg haiker rundt, sier han. Om vinteren er jeg gjerne i Florida, og nå om våren passer det fint her i New Orle-

Keith i aksjon som gateforkynner

ans, men til sommeren skal jeg til New York. Der er jeg fra. Er du rik, spør jeg, siden du kan ...

– Nei, nei, jeg treffer mange hyggelige mennesker, forstår du. For en tid siden traff jeg for eksempel en farget mann som lot meg bo på eget rom en hel uke.

En annen type i lokalet er afroamerikanske Keith. Han sitter her med sin manglende fortann, med bibelen oppslått og en ropert ved siden av. Jeg spør hva han bruker den til. Jeg preker evangeliet, forteller han. Det har jeg gjort i årevis og i mange stater. Gud sørger for meg. Senere ser jeg Richard slepe videre på bagen sin mens Keith er i høylydt i aksjon på gaten. På hodet har han en liten paraply. Aparte, men ganske praktisk både for sol og regn.

Hva er det egentlig vi andre streber etter?

MATKULTUR • Den kulinariske kontrasten er Bourbon House restaurant og østersbar. Jeg får nådigst plass ved bardisken en dag og nyter et himmelsk cajun-kryddret stekespyd. Cajun, som be-

Du skal ikke langt innover Bourbon Street før du treffer på et jazzband.

Kelneren på «Bayou» har plassert meg ved vinduet. Man ser ham selv i speilet.

tegrer smaken på mange matretter i dette området, var opprinnelig betegnelsen på fransk-kanadiere (acadiens) som flyktet fra engelskmennene og slo seg ned i sumpområdene i det sørlige Louisiana. De tok med seg sin egen matkultur og skjøt på med ingredienser fra det lokale området.

Ron, en amerikansk turist på plassen ved siden av, nyter dusinvis med østers sammen med sin kone. Når jeg tror de er mette, begynner de på et nytt dusin med en hvitløkskrydret spinatsalat på toppen.

– Norsk? sier Ron. – Heldig dere som ikke er medlem av EU. Og så kan han fortelle at hans favorittdetektiv er Harry Hole og at han nøt å se «Lillyhammer», der nordmenn gjør narr av seg selv. Jeg kan bidra med at min stamkafé i mange år var gamle Schrøder, der Nesbø plasserte sin detektiv.

«Bayou», en restaurant i mellomstriket, får bli min stamkafé på Bourbon Street. Her kan jeg smake meg gjennom menyen ute å velte budsjettet. Senere, i Morgan City, treffer jeg på et kinesisk spisested der gjestene kan innta så mye de vil av krepser, reker, østers, blåskjell og krabbe pluss en rekke andre, ubestemmelige, men velsmakende ingredienser av animalsk opprinnelse. Jeg leser godt på, særlig av lekre, røde krepser, men kan ikke konkurrere med de ufattelig digre porsjonene som de lokale beboerne rundt meg konsumerer. De er nok ikke her for første gang, og det syns. Jeg blir slank i dette selskapet.

KATRINA-KATASTROFEN • Informasjon om Katrina finnes både på Statsmuseet og ved guidede rundturer. Beretninger om drukningstragedier og

redningsdåder er mange. Flerfoldige tusen flyktninger måtte søke tilflukt i den kolossale Superdomen mens taket blåste av, strømmen ble borte, toalettene ble ubrukelige og vann manglet. Inntrykk gjør også besøket i boligområdene der 200 000 mennesker ennå ikke er kommet tilbake fordi husene er rasert og kommunale tjenester ikke er kommet i gang. Gjenstående hus har vannmerker langt oppe på veggene. Det silregner denne dagen, noe som forsterker tristessen. Bare i enkelte områder er det tegn til gjenoppbygging, blant annet et område der Brad Pitt har vært aktivist.

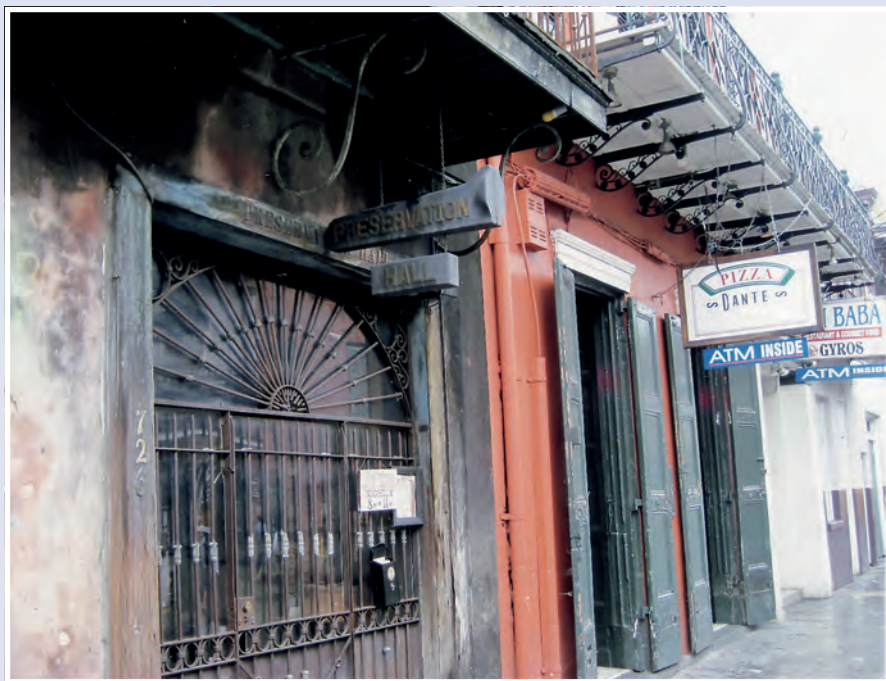
Også kirkegårder ble oversvømt. Nå er folk her i byen vant til problemer i denne forbindelse. Det nytter ikke å grave dypt, man treffer bare vann. I stedet kjøper familier seg plass i oppmurte gravsteder der gamle døde bytter plass med nye i tidens fylde. Kirkegårdene ser ut som småbyer.

PRESERVATION HALL • Jeg hadde lest meg til at den berømte jazzbulen hadde havnet på museum, men det var bare 50-årsjubileet som ble markert på den

måten. Preservation Hall lever i beste velgående, men noen «hall» har det aldri vært. En uanselig inngang fra en bakgate vil aldri få noen til å tro at det er tale om et verdensberømt lokale. Ikke inne heller. Jeg stiller meg tidlig i køen, men ikke tidlig nok til å få sitteplass og havner på en hard pute en meter fra saksofonisten. Så setter de i gang: to slagverk, trombone, kornett, saksofon og tuba. I kjent stil veksler de om sol-seanser. Publikum er med, og tar de primitive omgivelsene som del av opplevelsen. Selv jeg, som sliter med mine stive lemmer nede på gulvet, kommer i stemning. Tubaen liker jeg best. Jeg visste ikke at det kunne komme så mye rytme og melodi fra et slikt instrument! Bare kornettisten høres noe sur ut som vokalist. Jeg griper meg i å minnes den gamle pianisten, som måtte bæres inn sist jeg var her for mange, mange år siden. Hun kunne ikke gå, men spille kunne hun. Louis Armstrongs kornett var for øvrig utstilt på museet. Jeg vaker hjem til hotellet, skeiv og skakk og løftet på samme tid.

JACKSON SQUARE • Byens samlingsplass er Jackson Square nær Domkirken, Det franske markedet og de fortøyde hjuldampene som frakter turister på Mississippi. Plassen er full av jazzgrupper, spåkoner og diverse originaler. Tarotdamen er skremmende nær i sin diagnose av min fortid, så jeg feiger ut og

De utslagne er ofte vettige mennesker som har mye å fortelle.

Ingen vil gjette på at dette er inngangen til den berømte Preservation Hall.

avbryter seansen før hun kommer til fremtiden. I stedet tar jeg meg frem langs gressplenen og får kontakt med et par av de utslagne som holder til der i solskinet. Dette er ofte mennesker med et verdifullt lager av lokal informasjon. Norwood er en 60 år gammel Vietnam-veteran som kjenner sin lokalhistorie godt. Han hadde en norsk sjef en gang. En god mann, sier han. Jeg spør til slutt om jeg kan få lov å gi noen slanter til hans beste venn, hunden. Ja, til hunden så, sier han.

TIL GULFKYSTEN • En uke i New Orleans går fort og jeg må ut på veiene for å komme til kystområdene. Hele den sydlige delen av Louisiana er flatmark der ferskvann, saltvann og brakkevann veksler. Slike økologiske forhold gjør at livsbetingelsene blir spesielle både for planter, fisker og fugler. Og like utenfor ligger den fiskerike Gulfen, som er Lofoten i varmtvannsutgave. Med oljetårn.

Men trenger et eget vokabular for å karakterisere disse områdene:

«Marshes» er våtområder der gress og småbusk vokser, «swamps» er tilsvarende bevokst av trær, for eksempel cypresser, «estuaries» er sjøoser som

kan gå over i «bayous», det vil si nesten stillestående vannveier, som kan gå flere mil inn i landet.

I tillegg finnes det et kanalsystem, den såkalte «Intracoastal waterway» med båttrafikk av alle slag langs hele kysten. Det hele betyr at bilveiene stadig må løftes opp ved krumryggede broer av alle størrelser. Utsikten fra de høyeste broene etterlater ingen tvil om hvor råoljen blir raffinert. Du kan telle ti Mongstader før du rekke å komme over de høyeste broene. Det sydlige Louisiana lever av olje og fisk og turisme. Hørt den før?

CREOLE NATURE TRAIL • Jeg tar vestover langs Interstate 10 og skjærer over mot de sydvestlige områdene for å følge naturruten som går gjennom fredede naturparker langs kysten østover igjen. På Creole Nature Trail er det egentlig ikke mye å observere fra bil bortsett fra fugler og hobbyfiskere langs breddene på de mange vannveiene. «Dont feed the gators» står det på skilter. Neida, jeg har ikke tenkt å mate dem. Ikke spise dem heller. Jeg vet at de er ganske seige og smaker lite, men de er kjekke å ha på turistmenyene.

Nede ved kysten må man over med ferge noen sekunder. Det skal være fri vannvei i nord-syd retning for oljefar-koster. Fergen har et sirkelrundt dekk der bilene bare kjører i ring etter hverandre og på land igjen uten viderverdigheter. Overraskende, men praktisk! Jeg ønsker å stoppe litt for å se nøyere på en stille fiskerlandsby, men slipper å ta den beslutningen, ettersom jeg blir innhentet av politibil. Det er farten det gjelder. Her er det 25 miles fartsgrense, see? sier sheriffen, og du har vært i 38. Det må bli «ticket». Men han gir opp å skrive bot da han får se mitt uforståelige norske førerkort og gir meg advarsler i stedet. Han blir litt forbløffet når jeg ber om å få fotografere ham, men han stiller vennlig opp.

ROCKEFELLER REFUGE HEADQUARTERS •

Omsider kommer jeg til hovedkvarteret for naturparkene her syd og kan forhøre meg om oljesølet. Det har gått ganske bra, sier den røslige kontorsjefen for Park Rangerne. Assistenten hans bidrar med detaljer, men han har en uttalt sydstats-drawl, så jeg er ikke sikker på om jeg får med meg alt. Merkværdig nok tok fisket seg opp allerede etter at de startet oljeboring i Gulfen, sier de. Og nå, to år etter oljesølet, er fiskerne og schrimperne i full gang igjen. Østersfangsten er den beste på mange år. På den annen side kan forskerne fortelle at de finner dypvannsskader for eksempel på koraller.

Washington (han heter det) er hobbyfisker på Cypremort.

Det som nå skjer, er at advokatene sloss om federale kompensasjoner og erstatninger fra BP. Aldri har det vært så mange registrerte fiskere her, flirer kontorsjefen. Jeg kan bidra med den norske parallellen: samemantallet, som steg betydelig da folk oppdaget at det kunne ligge noen fordeler der.

Du må få med deg to punkter til langs kysten, sier kontorsjefen: Cypremort Point og Grand Isle State Park.

CYPRE MORT POINT • Der første punktet kunne jeg klart meg uten: lange og krokete småveier til det endelig dukker opp en åpning mot kysten der det ikke er mye å se bortsett fra horisonten og noen hobbyfiskere langs bredden. Men døde sypresser finnes, etter påvirkning av saltvann. Cypremort betyr død cypress. En eldre hobbyfisker forteller at han er vokst opp der borte, og peker. Faren min jobbet på en gruve der, men nå er den nedlagt. Han drar opp en «croaker», en saltvannsfisk på størrelse med en småsei. Agnet er reker på et par kroker overfor et blyssøkke, som går til bunns.

LANGS BAYOUE N TIL GRAND ISLE •

Men det andre forslaget er topp. Etter en sving inn i landet, der kuer (!) dominerer utelivet, kommer jeg på en bygdevei langs en ti mil lang «bayou» med småtrålere og alskens virksomhet forbundet med vann og sjø, og til slutt et uendelig område av flate øyer og høye broer mot havet helt nede på sydspissen. Der det hele ender i en velholdt park, der folk kan rekreere seg på mange forskjellige vis; men nå er det stille og utenom sesongen. Alle bygningene her ble feid ned av Katrina, sier damen i luken, men er nå bygget opp igjen. Utsiktstårnet gir god utsikt mot havet og båttrafikken som betjener oljeinstallasjonene lenger ute. Og her finns rikelig med informasjon om økologien og om de første europeiske innvandrerne i dette området. Det er dårlig med moteller i nærheten, så jeg må tilbake igjen for å overnatte, men det gjør ingen ting. Også tilbaketuren er idyllisk langs bayouen.

Sheriffen har tatt meg for speeding, men stiller vennlig opp som fotoobjekt.

SLUTTBEMERKNING • Boligområdene som stadig venter på oppbygning etter Katrina, er et nedslående syn. På den andre siden er det oppmuntrende å se at kystnaturen ser ut til å ha god reparasjonsevne etter oljesølet. Å være naturinteressert bilturist i USA er stadig spennende, men en byferie i New Orleans er heller ikke å forakte.

Bli tilhenger av Tidende på Facebook og vinn en premie. Navnet er Tannlegetidende